ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကြေငြာစာတမ်း
ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ

ယဉ်ကျေးမှုဆိုတာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေရဲ့ အခြေခံကျတဲ့သက်သေပြရုပ် တစ်ခုဖြစ်တယ်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဟာ အခြားသူများတွေအပေါ်လေးစားမှု၊ မိမိကိုယ်ကိုနှိမ့်ချမှု၊ တစ်ဦးကိုတစ်ဦးရိုင်းပင်းကူညီပေးမှုတွေအပေါ်မှာအခြေခံတယ်။ လူသားတိုင်းရဲ့သက်သေပြရုပ်နှင့်ယဉ်ကျေးမှုအစွန့်ရှည်တည်တံ့မှုတွေဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အတူတကွ ညီညွတ်စည်းလုံးခြင်းနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းတွေဖြစ်တယ်။

- ဖွံ့ဖြိုးတက်တက်မှုအပေါ် အာရှဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရဲ့အမြင်

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအားအခြားယဉ်ကျေးမှုနှင့် အတင်းအဓမ္မရောနှောခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်လိုဖျက်ဆီးခြင်း မပြုလုပ်ရ။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့်ထုံးတမ်းစဉ်လာများကို လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ဆိုရာတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စာပေ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့်တို့ပါဝင်သည်။ **- အပိုဒ် ၈၊ ၁၁**

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာနှင့်သမိုင်းတို့ကို ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ မတူကွဲပြားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပညာရေးစနစ်များထူထောင်ပိုင်ခွင့်နှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အပြင် မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုများနှင့်ကိုက်ညီသော သင်ပြမှုပုံစံနှင့်သင်ယူမှုစနစ်များကို ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များအနေဖြင့် တိုင်းပြည်၏ပညာရေးစနစ်နှင့်အဆင့်အတန်းအားလုံးကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိပဲ လေ့လာသင်ယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ဘာသာစကားဖြင့်ရေးသားထုတ်လွှင့်သော သတင်းမီဒီယာများကိုထူထောင်ပိုင်ခွင့်နှင့်မတူကွဲပြားသော အခြားသတင်းမီဒီယာများကိုလဲ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိပဲ လက်ခံနားထောင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- အပိုဒ် ၁၄၊ ၁၅၊ ၁၆

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ဘာသာရေးဆိုင်ရာအခမ်းအနားများနှင့်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများကို လွတ်လပ်စွာကျင်းပပိုင်ခွင့်နှင့်သင်ယူလေ့လာခွင့်ရှိသည့်အပြင် မိမိတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ဘာသာရေးဆိုင်ရာအမွေအနှစ်များနှင့်ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ တခြားလူ့အရင်းအမြစ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ပြန်လည်အသုံးချပိုင်ခွင့်များရှိသည်။ **- အပိုဒ် ၁၂**

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏သမိုင်းဆိုင်ရာအမွေအနှစ်များ၊ ဘာသာစကား၊ စာပေနှင့်အခြားသောရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို မိမိတို့၏သားစဉ်မြေးဆက်များအတွက် ထိန်းသိမ်းပိုင်ခွင့်နှင့်လက်ဆင့်ကမ်းလွှဲပြောင်းပေးနိုင်ခွင့်များအပြင် ထိုအမွေအနှစ်များကို မိမိတို့၏လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ နေရာများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ပြန်လည်နေရာချ စုစည်းထားပိုင်ခွင့်များရှိသည်။ **- အပိုဒ် ၁၃**

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ ရိုးရာအတွေးအခေါ်များနှင့်စကားပုံများ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့်နည်းပညာများအပါအဝင် မိမိတို့၏ရိုးရာအားကစား၊ ဘာသာ၊ စာပေနှင့်အခြားသောလက်မှုအနုပညာများ အပြင်ရိုးရာဆေးဖက်ဝင်သစ်ပင်များကိုလဲ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပိုင်ခွင့်၊ ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ဆောင်ခွင့်နှင့် သုံးစွဲခွင့်များရှိသည်။ **- အပိုဒ် ၃၁**

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ထိရောက်အောင်မြင်နိုင်သည့်နည်းလမ်းများ ပိုမိုတိုးတက်လာစေရန် ဌါနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် အထူးလိုအပ်သည်။

- ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပြန်လည်အပ်နှံခြင်းတို့တွင် အသိပညာ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှု၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပစ္စည်းများ၊ ဥပဒေ၊ အစဉ်အလာနှင့်ဓလေ့တို့အား ဌါနေတိုင်းရင်းသားတို့၏သဘောထားမပါဘဲ ချိုးဖောက်ခြင်းများအတွက် ပြန်လည်ပြုပြင်ပေးရမည်။ ယဉ်ကျေးမှုများကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများအတွက် လက်ခံခွင့်ပြုပေးရမည့်အပြင် အခမ်းအနားဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအတွက်လည်း လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။
- သမိုင်း၊ ဘာသာစကား၊ ရိုးရာ၊ ဒဿနိကဗေဒ(philosophies)၊ ရေးသားမှုပုံစံ စနစ်နှင့် စာပေများကို ဖော်ထုတ်ပြသခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ လူအစုအဖွဲ့(communities)၊ နေရာထိုင်းခင်းနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမည်နာမများကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားရမည့်အပြင် အတူတကွ လုပ်ဆောင်ခြင်း (သို့) ပေါင်းစည်းခြင်းတို့ကို တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် အဆုံး သတ်စေရန် အတင်းအကျပ်အပြုလုပ်ခြင်းများ မပြုလုပ်ရသည့်အပြင် ၎င်းတို့ အချင်းချင်းကြားတွင် နားလည်မှုပိုမို ခိုင်မာလာခြင်း၊ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်လာခြင်းနှင့် တခြားကဏ္ဍများ လုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းမပြုလုပ်ရ။
- အထူးသဖြင့် ကလေးများ၏ ယဉ်းကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ ကွဲပြားနေသည့် ပညာရေးအဆင့်အတန်းများအတွက် အာမခံလုပ်ဆောင်ပေးရမည့်အပြင် နေရပ်ဒေသနှင့်ဝေးကွာသည့် နေရာများတွင် နေထိုင်ခြင်းမရှိအောင်လည်း လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။
- ဌါနေတိုင်းရင်းသားများသည် နိုင်ငံရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်၍ နားလည်သဘောပေါက်ကာ စဉ်းစားတွေးခေါ် သုံးသပ်တတ်လာစေရန်လုပ် ဆောင်ပေးခြင်း(သို့) ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်များကို သေချာစွာနားလည် သဘောပေါက်ပြီး ကောက်ချက်များချမှတ်လာနိုင်စေရန်အတွက် အစိုးရပိုင်နှင့်ပုဂ္ဂလိကပိုင် သတင်းမီဒီယာများမှတစ်ဆင့် သင့်တော်သည့် ပညာရေးကဏ္ဍများကို ထုတ်လွှင့် ပြသပေးရမည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများနှင့်အညီ အသွင်အပြင်အမှတ်အသားများအား သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း သူတို့နေထိုင်ရာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် အခွင့်အရေးကို မထိခိုက်စေရ။ **- အပိုဒ် ၃၃**

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းနှင့်အညီ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ တမူထူးခြားသော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုနှင့်ထုံးတမ်းစဉ်လာတရားစီရင်ရေး စနစ်များကိုလဲ ထိန်းသိမ်းပိုင်ခွင့်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးချဲ့ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ **- အပိုဒ် ၃၄**

PRODUCED BY
ASIA INDIGENOUS PEOPLES PACT
WEBSITE: WWW.AIPPNET.ORG

WITH
NATIONALITIES YOUTH FORUM (NY FORUM)
WEBSITE: WWW.NYFORUMBURMA.ORG

PHOTO CREDITS: CHRISTIAN E. ERNI & AIPP ARCHIVES